

Zuidwester

IVN Zuidwest Veluwezoom - herfst 2021, jaargang 35

Recreatiezoning

Vlindertrek

Het Paradijs

Namen en adressen

IVN

IVN werkt aan een duurzame samenleving. Door mensen zelf in aanraking te brengen met de natuur worden zij zich pas echt bewust van de waarde ervan. Daarom laten wij jong en oud de natuur van dichtbij beleven.

Afdelingsbestuur IVN Zuidwest Veluwezoom

Voorzitter

Henny Tax, 06 - 16 37 27 58,
henny.tax@gmail.com

Vice-voorzitter

Mary de Jong, mary-dejong@hotmail.com,
06 - 40 95 46 37

Secretariaat

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43,
Beukenlaan 21, 6862 HS Oosterbeek

Penningmeester

Folchert van Dijken, f.r.van.dijken@planet.nl,
0317 - 31 01 05

Werkgroepcoördinatie

Werkgroep Landschapsonderhoud

Albert Smit, smit.albert52@gmail.com, 026 - 339 24 11

Redactie Zuidwester, redactie.zw@gmail.com

Simone Saarloos, simonesaarloos@gmail.com,
0317 - 35 74 56, 06 - 55 15 69 18

Ledenadministratie en bezorging Zuidwester

Wim Chardon, wim.chardon@gmail.com, 0317 - 31 94 90

Werkgroep PR en website

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43

Werkgroepen Beken en sprengen

Werkgroep Beken en sprengen Renkums beekdal, Ruud Schaafsma, ruud.schaafsma@gmail.com, 0317 - 31 51 17
Werkgroep Beken en sprengen Heelsumse beek, Wiebe Selders, 026 - 334 18 25 / 06 - 27 10 38 31, wiebe.selders@hetnet.nl

Werkgroep Beken en sprengen de Kamp, Maarten Kubbe, 06 - 41 99 82 12, mkubbe@yahoo.com

Werkgroep Beken en sprengen Oorsprongbeek/Gielenbeek, Hans van Leeuwen, 026 - 333 31 39 / 06 - 12 42 03 23, leeu9362@planet.nl

Werkgroep Zomp

Johanneke Sanders, johanneke.sanders@xs4all.nl,
026 - 334 30 77

Vogelwerkgroep

Els Roode, els.frank@planet.nl, 0317 - 31 82 12

Werkgroep Natuur en gezondheid

Mary de Jong, mary-dejong@hotmail.com,
06 - 40 95 46 37

Werkgroep NME

Ineke Puijk, inekepuijk@yahoo.com, 0317 - 41 75 75

Werkgroep Renkumse duizendknoopbrigade

Henny Tax, 06 - 16 37 27 58,
renkumseduizendknoopbrigade@outlook.com

Heemtuin De Zomp

Ingang Fangmanweg/hoek Dam, Oosterbeek

IVN Gelderland

Oude Kraan 72, 6811 LL Arnhem, 026 - 351 29 27

IVN landelijk bureau

Plantage Middenlaan 2C, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020 - 622 81 15

Lidmaatschap IVN Zuidwest Veluwezoom

Contributie: € 16,- per jaar. Donatie: € 10,- per jaar.
Huisgenoten: € 8,- per jaar. Girorekening: NL39 INGB
0000 805291 t.n.v.IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom te Renkum.

Als lid ontvangt u twee keer per jaar de Zuidwester, het contactblad van IVN Zuidwest Veluwezoom, en vier keer per jaar Mens en Natuur, het landelijke blad van het IVN.

Foto's

De bovenste foto van het Paradijs op de voorpagina is gemaakt door Ruud Schaafsma, de onderste foto van de vliegenzwam door Karel Noy. De foto op de achterpagina is van Simone Saarloos. De foto op pagina 3 is te vinden op Flickr, gemaakt door Frauweibsvolk.

21 oktober 2021 - ALV

Vanaf 19.00 uur: inloop.

Om 19.30 uur: welkomstwoord. Daarna bestuurszaken zoals financiële verantwoording, begroting en overzicht van de activiteiten en plannen die invloed hebben op onze natuurgebieden zoals de omgevingsvisies van de gemeenten Renkum en Wageningen, de actie Gletsjerpadijs en de recreatiezoning.

Om 21.30 uur: afsluiting.

Locatie: Ons Middelpunt Doorwerth, Mozartlaan 2.

Opgave: mail sturen naar ivn.zwv@gmail.com.

Zuidwester

IVN Zuidwest Veluwezoom - herfst 2021, jaargang 35

Van de voorzitter

Een vakantieperiode staat bekend als een kwakkelperiode voor het nieuws. Maar deze zomer was daar geen sprake van als je rondkijkt in de natuur. De weermensen noemen dit een normale Nederlandse zomer, maar de luchttemperatuur in Nederland is laag, de planten groeien uitbundig door een overschot aan water en de wereld om ons heen staat in brand. Onze rivieren bereikten na verwoestende overstromingen een recordhoogte deze zomer. Vorig jaar was het ook extreem, maar anders. Ondanks de regenbuien is in de boomkruinen, waarop ik tegenwoordig uitkijk, nog veel dood hout als gevolg van de droogte van vorige jaren te zien.

Je kunt als klimaatscepticus je ogen voor al die veranderingen sluiten of het gewoon echt niet zien ondanks het indringende en wetenschappelijk goed doortimmerde IPCC-rapport over de snelle klimaatverandering. Ik denk dat er voor ons als IVN'ers een taak ligt om mensen te confronteren met kennis over de gevolgen van klimaatverandering. En we moeten ook een rol spelen in het publieke debat waarbij de druk om snel maatregelen te nemen tegen de CO₂-uitstoot omhoog moet. Daarom organiseren we in het voorjaar ook een cursus over de manier waarop je over de veranderingen in het klimaat kunt communiceren.

Ook de ontwikkeling van een nieuwe omgevingsvisie van de gemeente Renkum, de recreatiezonering op de Veluwe en de plannen voor een nieuw aan te leggen wandelnetwerk hebben onze aandacht in deze tijd. Fijn, dat veel mensen zich goed voelen in de natuur, maar dat zorgt ook voor problemen bij het handhaven ervan. Moeten we als gastheren van het landschap zoveel mogelijk mensen naar de heide en de bossen laten komen (wat goed is voor recreatieondernemers) of moeten we zeggen genoeg is genoeg? Veel plezier met het lezen van deze Zuidwester.

Henny Tax

Inhoud

- 3 Van de voorzitter
- 4 Recreatiezonering (3)
- 5 Keverleed
- 6 Daan Markx, interview
- 7 Klaar met het gefladder
- 8 Archeologisch Erfgoed project
- 9 Je brein in het groen
- 10 Herfst
- 11 Het Paradijs
- 12 Natuurlijk thuiswerken
- 13 Lekker luisteren.
Landschapsknokker
- 14 Recreatiezonering Veluwe
- 15 Activiteitenprogramma

Colofon

Redactie:

Albert Bos, Mary de Jong, Hans Balder, Simone Saarloos

Drukker:

Editoo B.V. te Arnhem

Redactieadres:

Simone Saarloos
Beukenlaan 1
6871 CK Renkum
0317 35 74 56
simonesaarloos@gmail.com

De uiterste inzenddatum van
kopij voor het winternummer is
21 november 2021.

Recreatiezoning (3)

AUTEUR: HANS BALDER

De recreatiedruk op de Veluwe neemt al jaren enorm toe, waardoor de natuur in het gebied aantoonbaar zwaar te lijden heeft. Om de juiste balans tussen natuur en recreatie te waarborgen moet de recreatie gespreid worden. Recreatiezonering. Dat zal onherroepelijk leiden tot verdere verhoging van de recreatiedruk op de Zuidwest Veluwezoom.

Waar iedereen het over eens is: een natuurlijke omgeving draagt bij aan het welzijn van mensen. Niet zo vreemd dus dat de Veluwe ongekend populair blijft en steeds drukker wordt. Zeker nu ook dit jaar weer veel mensen uiteindelijk besloten hun vakantie in Nederland door te brengen. En dat leidde weer tot nieuwe zakelijke initiatieven, want iedere ondernemer zoekt mogelijkheden om het hoofd boven water te houden. Festivaltentenverhuurders zagen kansen om de handen ineen te slaan met campings en bungalowparken. Mooi voorbeeld daarvan is Glamp Outdoor Camp Veluwe (<https://www.glampoutdoorcamp.nl/locaties/veluwe>), gesetteld op bungalowpark Hoenderloo. Het sluit naadloos aan op de wensen van de vakantie-gangers. Zij willen in alle vrijheid en luxe kunnen genieten van hun welverdiende vakantie, dus zet de recreatie- en horecasector echt alles op alles om de gastvrijheid op de Veluwe te optimaliseren. En daar is ruimte voor nodig. Per jaar schat men zo'n 300 á 400 hectare nodig te hebben om de steeds luxer wordende campings en vakantieparken de extra ruimte te geven waar ze behoefte aan hebben.

Daarnaast moet er ruimte zijn voor de recreant om van de natuur te kunnen genieten, ze moeten de natuur kunnen

ontdekken. En daarvoor maakt de Stichting RouteBureau Veluwe zich sterk. De Veluwe wordt al doorkruist door een netwerk van fiets-, wandel-, mountainbike-, ruiters- en menroutes, maar de ambitie is om daarvan de mooiste en meest karakteristieke ca. 7000 kilometers op te nemen in de Veluwse routenetwerken. Die routes moeten vanzelfsprekend heel veilig, bijzonder aantrekkelijk en goed vindbaar zijn voor de gebruikers, die niet willen verdwalen.

Gastvrijheid

Gastvrijheid blijkt goed voor onze natuur, want op de website van Gastvrij Nederland staat: "Het bewustzijn groeit dat natuur van meerwaarde is voor de economie in de dagelijkse woon-, leef- en werkomgeving en dat een economische benadering en ondernemerschap nodig zijn voor het behoud van deze natuur."

Als we wat dichterbij huis gaan kijken, valt ook op dat het steeds drukker wordt. Fiets eens in de omgeving van landgoed Mariëndaal, prachtige omgeving, rustgevende natuur. Dat wordt ook op prijs gesteld door groepen mtb'ers die zonder op of om te kijken vanaf hun speciaal aangelegde track de kruisende zandpaden over vliegen. Kijk eens rond op de Duno, Boersberg of in het unieke Renkums beekdal met een mooi op natuureducatie gericht aanbod. Het wordt er jaar in jaar uit drukker en drukker. Dat geldt ook voor onze uiterwaarden. Of loop eens over het particuliere Landgoed Quadenoord, voor je het weet sta je op de natuurcamping tussen een flink aantal grote Tipi's en Yurts met gezellige houtkacheltjes, en met in het centrum daarvan een knus houten 'off-the-grid' restaurantje. Is dat vreemd? Nou nee, ook een particulier landgoed heeft geld nodig om het onderhoud van de natuur te

Keverleed

AUTEUR: HANS BALDER

“Ach lief diertje toch, ik had je nog zo gevraagd goed op te passen voor overstekende wildieren. Ik kan je niet missen. Ach, wat moet ik nu toch zonder jou ...”

bekostigen. Vroeger kocht je daar een toegangsbewijs, nu is het vrij toegankelijk. Dus moet het geld ergens vandaan komen.

Vicieuze cirkel

De komende drie jaar steekt de provincie Gelderland miljoenen euro's in natuurherstel op de Veluwe, en dat lijkt dan ook broodnodig. Op verschillende plaatsen is de natuur zo ernstig aangetast door stikstof, droogte, verzuring en recreatiedruk, dat er snel gehandeld moet worden. Of dat door zoveel geld wordt opgelost, is natuurlijk de vraag. Komen we niet in een vicieuze cirkel terecht? In een noodlottige kringloop van oorzaak en gevolg?

Onze overheid pompt geld in natuurherstel en natuurbehoud. De recreatie- en horeca-ondernemers doen er alles aan om de recreanten en toeristen zo gastvrij mogelijk te ontvangen. Kosten nog moeite worden gespaard. Met als gevolg de alsmaar toenemende stroom toeristen die luxe, beleving en avontuur verlangen. Die toestroom zorgt weer voor de enorme druk op de natuur van de Veluwe. De ondernemers dragen belastingen af en de gemeentes innen toeristenbelasting. Dat kan de overheid dan weer gebruiken om nog meer miljoenen in het behoud van de natuur te pompen. Die wordt weer mooier en vitaler, de ondernemers pronken daarmee en maken deze natuur weer te gelde door nog weer meer toeristen aan te trekken.

En dan hebben we het nog niet eens over de boven ons hoofd hangende opening van vliegveld Lelystad met extra verkeersbewegingen en al dan niet laag overvliegende en vervuilende vliegtuigen.

Waar houdt het op? Is dit niet dweilen met de kraan open?

Je leest er (nog) weinig over, maar onvrede over het vermarkten van de Veluwe stijgt en het zou niet moeten verbazen als er een kantelpunt komt. We kunnen niet blijven wegstaren.

Niet alles wat onder ogen wordt gezien kan worden veranderd, maar niets kan worden veranderd totdat het onder ogen wordt gezien.

James Baldwin

Kort voordat ik op een fietspad deze twee kevers waarnam, was ik ternauwernood ontkomen aan een botsing met een groepje mtb'ers die onvervaard mijn route kruisde. “Pas op! Mensen”, schreeuwden ze nog terwijl ze geen seconde inhielden. Het ging gelukkig goed, anders was mij hetzelfde als die kever overkomen. Gek eigenlijk, we leggen zonder overleg met de natuur fietspaden aan. Door kruisen daarmee het mogelijke pad van een kever, een hazelworm, een pad of een egel. Who cares? Wie zijn wij eigenlijk dat wij dit zo maar doen?

Stel wij willen een boodschap doen en moeten daarvoor elke dag een drukke weg oversteken. Nou dan ijveren wij ervoor om een zebrapad te krijgen. We moeten wel veilig naar de overkant kunnen. Maar dieren? Geven we die de gelegenheid om een veilige oversteekplaats te claimen? Of als dat niet lukt, te procederen? Je leest zo vaak dat een reegeit of een wild zwijn onverwachts de weg oversteekt, maar rijdt een auto misschien dwars door het bos van de ree of het zwijn heen? Botste de reegeit of het wilde zwijn met de auto die hún pad kruiste? Het flitste door mij heen toen ik de twee kevers zo aantrof.

Toen ik de foto aan onze kleindochter liet zien, was haar eerste reactie dat de ene kever de andere opat. Dierlijk gedrag. Aan de andere kant, waarom zou een kever niet kunnen rouwen? Er zijn genoeg voorbeelden waaruit blijkt dat ook dieren zo iets als een rouwproces kennen. Het accepteren dat ook de dierenwereld gevoel en leed kent, is een andere manier van denken. Onze kleindochter keek me peinzend aan.

‘Daantje kijkt meer naar buiten dan naar het schoolbord’

AUTEUR: HANS BALDER

“Dat zeiden ze op school, en het klopte ook wel. Toen al was ik gek op alles wat bloeit en groeit, wat leeft en beweegt.” Daan Markx laat met zichtbaar genoeg zijn blik over de Zomp glijden, waarvoor hij zich als vrijwilliger onvermoeibaar inzet.

“Het zit in mijn genen, al vanaf mijn vroege jeugd ben ik met de natuur opgegroeid, mijn vader was druk in de weer met zijn moestuin, en mijn broers kwamen om de haverklap thuis met hagedisjes en zo. Nou, dan ga je er zelf ook mee aan de slag. Bovendien, we woonden in Limburg en daar werd in de jaren zestig veel gestroopt, waar niet trouwens. Ik mocht wel eens mee. Daar heb ik leren luisteren naar de natuur, leren observeren, gedrag leren begrijpen van de natuur. Ja, want de natuur leeft, gaat haar eigen gang. Dat zie je ook hier in de Zomp, de natuur is niet statisch. Bomen groeien, en kijk, die helling daar vervalst door de droogte. Daar moeten we wat aan doen, soms moet je wél ingrijpen.”

In de jaren vijftig kwamen de ouders van Daan vanuit Indië naar Nederland en vestigden zich in eerste instantie in Arnhem waar Daan werd geboren. Eind jaren vijftig werd Daans vader, beroepsmilitair, overgeplaatst naar Venlo en verhuisde het gezin naar Limburg. Daar groeide Daan op. En nu zit hij hier in Oosterbeek, op 1 minuut lopen van de Zomp.

“Ja, en daar ging heel wat aan vooraf. Na mijn opleiding (microbiologie) heb ik mij bekwaamd op het terrein van de ontwikkeling en productie van virale vaccins voor (landbouw)huisdieren. Wereldwijd. De laatste 10 jaar heb ik als zelfstandig consultant o.a. in Zuid-Afrika, Uruguay gewoond en gewerkt. Verder heb ik ook nog een paar jaar voor een Chinees bedrijf gewerkt. Weet je, ik heb iets speciaals met langdurige projecten van biologische aard waarbij goed observeren, uitleggen en mensen enthousiasmeren belangrijk zijn. Dat vind ik interessanter dan louter en alleen in een onderzoekswereld te opereren. In het bedrijfsleven, waar ik aan vaccinontwikkeling werkte, kon ik mijn ei tenminste kwijt. Experimenten opzetten en zo, daar houd ik van en, essentieel voor mij, je bent niet in je eentje bezig. Je werkt met collega’s, met een team, net zoals hier in de Zomp. Je doet het samen. Dat had ik dus ook in mijn werk, je maakt elkaar enthousiast, én het is ook leerzaam, want wellicht heeft een van de teamleden iets gezien waardoor je een project van de andere kant en misschien zelfs beter kunt benaderen. Je leert van elkaar.”

Daan valt even stil, schenkt koffie in en vervolgt: “Afiijn, sinds corona ligt mijn werk een beetje stil en dus kon ik

kiezen om óf bij de pakken neer te gaan zitten óf mij intensiever met de Zomp bezig te houden. Nou, het werd dus de Zomp, eigenlijk alle werkdagen wel ben ik hier te vinden. Al zo’n beetje vanaf 2000. Vaak is het buffelen, maar het is zó rustgevend. Naast coördinator van de woensdagochtendgroep heb ik ook een rol in onze visiegroep waarin we meningen en ideeën uitwisselen.”

Maar Daan zet zich naast de Zomp eveneens vol overgave in om voor de amfibieën en reptielen in en rond Oosterbeek een goed leefmilieu te scheppen. “Ach ja, de amfibieën en reptielen hier. Ik wil niet direct zeggen dat zij in een 2 voor 12 situatie zitten, maar we lopen absoluut het risico dat de plekken waar ze (kunnen) gedijen verloren gaan. Het is een heel kwetsbare diergroep waar we in Oosterbeek heel zuinig op moeten zijn. Weg is weg ...” Een onderwerp dat goed bij het IVN past, in de volgende Zuidwester vertel ik daar meer over.

Het gesprek loopt zo’n beetje op zijn eind, dat wil zeggen, niet wat Daan aangaat. Als ik hem vraag of ik naar zijn idee nog wat vergeten ben te vragen kijkt hij me aan, grinnikt en zegt: “Ja, over de Zomp. Daar is zoveel over te vertellen. De zuidzijde bijvoorbeeld, zo bijzonder, hier bevinden zich misschien wel de grootste aaneengesloten vierkante meters aan paarbladig goudveil. Of de schaduwrijke westzijde, die heeft door de geheimzinnige paadjes met veel varens een heel sprookjesachtig uiterlijk. Ach ja. Ik blijf een jongetje dat zich blijft verwonderen. O, en vergeet vooral niet te schrijven dat we dringend behoefte hebben aan meer vrijwilligers. Want het is heel moeilijk om die te vinden.”

Klaar met het gefladder

AUTEUR: MARY DE JONG

Ineens waren ze er dit voorjaar. Een hele hoop atalanta's met hun zwarte vleugels met witte en rode banen. Nooit bij stil gestaan waar deze vlinders vandaan komen. Ja, uit een ei, een pop en een rups. Zo ver kom ik nog wel. Maar dit blijkt weer een typisch gevalletje van 'Hoe meer ik leer en weet, hoe meer ik besef hoeveel er nog meer is om te leren en weten'. Want als je weet waar ze in het voorjaar vandaan komen, hoe komen ze dan hier en waar gaan ze nu in de herfst weer naar toe? Hoe werkt dat fenomeen 'vlindertrek'? Vliegt een distelvlinder nou echt 4000 km vanaf het zuiden van de Sahara naar ons land?

Hier blijven of vertrekken?

Veel dag- en nachtvlinders overwinteren hier als ei in het gras, doodstil als rups of als vlinder op een beschut plekje in winterslaap. Maar niet de echte koukleumen onder de vlinders. Die denken 'ik doe hem er uit, ik vertrek'. Fladderaars als atalanta's, gamma-uiltjes, luzernevlinders en de kolibrievlinders vertrekken naar het zuiden, vaak naar landen rond de Middellandse zee. De echte trekkers, zoals de distelvlinder, gaan zelfs door tot onder de Sahara. In groepen van honderden soortgenoten of individueel.

Generatiekloof

Het is niet zo dat één distelvlinder de hele 4000 km heen en terug van Midden-Afrika naar ons land aflegt. Die reedt dit niet in één leven, maar doet dit als nomade in meerdere generaties. Pa en ma vertrekken in januari van Midden- naar Noord-Afrika. Daar zorgen zij voor nakomelingen en sterven. In februari vliegen deze nazaten de Middellandse Zee over en droppen daar hun eitjes. Op hun beurt vliegt zo'n voormalig eitje als vlinder door naar Noord-Europa, waar wij ze in blijde verwachting verwelkomen (of de Noren als ze nog verder doorvliegen). De 4e generatie, de achterkleinkinderen van pa en ma distelvlinder, ondernemen in de herfst dezelfde weg in generaties terug richting de Sahel.

Andere vlinders als de atalanta, het gamma-uiltje en kolibrievlinder houden niet van vertraging. Zij vliegen als het kouder wordt als individu in één keer naar Zuid-Frankrijk, Spanje, Portugal of Marokko, net als vogels. Maar waar vogels het jaar daarna weer terugkomen om zich hier voort te planten, is dit bij deze vlinders de volgende generatie die dit doet. Elk individu maakt dus de reis in één richting.

Doelgericht

Een vlinder op doortocht vliegt anders dan een vlinder die hier al is. Als je nog een paar honderd kilometer te gaan hebt, wil je natuurlijk geen tijd en energie verspillen. Klaar met het gefladder en geflirt met soortgenoten. Zo'n trekker vliegt in een meer rechte lijn, vaak lager over de

grond, over obstakels heen in plaats van er om heen. Ze kunnen ook juist hoger vliegen, tot wel 2 km hoogte. Een topsnelheid van 50 km per uur kunnen ze bereiken. Met tegenwind blijven deze vlinders vliegen, al is dat bij een windvlaag soms in de achteruit.

Er is nog veel onbekend over de vlindertrek. Waarnemingen doorgeven via waarneming.nl is dan ook heel welkom.

Bronnen

www.vlinderstichting.nl
www.geaflecht.nl/trekvlinders
www.rootsmagazine.nl/dieren-2/vlindertrek
www.dier-en-natuur.info/nl
www.natuurinformatie.nl/nnm.dossiers/natuurdatabase.nl/i.001151.html

Foto's: Karel Noy

Archeologisch Erfgoed project

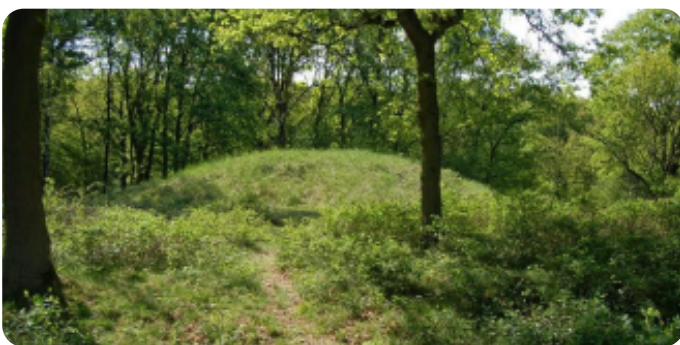
AUTEUR: HUBERT METTIVIER MEIJER

Stel je hebt wat tijd over, je bent geïnteresseerd in het doen van onderzoek en werken achter de laptop staat je niet tegen. Dan kan je tegenwoordig wetenschappers die een onderzoek doen waarbij veel gegevens worden verzameld een handje helpen.

Een voorbeeld: nationaal park de Hoge Veluwe vraagt het publiek al jaren om de verzamelde opnamen van hun tientallen webcams die in het park staan opgesteld te controleren op dieren die zowel overdag als 's nachts voor de camera verschijnen. Met de verzamelde data krijgt de Hoge Veluwe een veel beter inzicht in het wild en de verplaatsing daarvan in het park. Die samenwerking tussen onderzoeker en burger wordt Citizen Science Project (CSP) genoemd ofwel burgerwetenschap. Er zijn verschillende websites die de samenwerking van onderzoeker en burger faciliteren en in datavergaring intermediair zijn. De burger helpt dus de wetenschapper die anders verdrinkt in de hoeveelheid data. Ook worden onderzoeksprojecten opgezet die anders niet of nauwelijks mogelijk waren geweest.

In 2018 is door archeologen van de Universiteit van Leiden een CSP opgezet in samenwerking met de afdeling Erfgoed Gelderland van de Provincie Gelderland met projectnaam Erfgoed Gezocht. De basis vormde analyse van de zeer gedetailleerde hoogtekkaart van Nederland, de Algemene Hoogtekkaart van Nederland (AHN). Daarop worden met een speciale opnametechniek zeer gedetailleerde hoogteverschillen zichtbaar. Dat biedt vervolgens de mogelijkheid om het terrein te scannen op bijvoorbeeld archeologie: grafheuvels (afb. 1), prehistorische raatakkers (afb. 2), wildwallen, karrensporen, veldrestanten van houtskoolbranderijen (~meilers) op de Veluwe en grotere oude terreinvormen zoals oude bewoningsresten. Het project op de Veluwe is inmiddels uitgebreid naar de Utrechtse heuvelrug en beide beeldanalyses zijn inmiddels wat datavergaring betreft afgerond. Als deelnemer kreeg ik stukjes kaart ter beoordeling voorgeschoteld en kon daarop met enige oefening archeologische objecten aanstippen. Al die scores worden nu geanalyseerd door de Universiteit van Leiden.

In lunchroom de Beken heeft inmiddels een druk bezochte

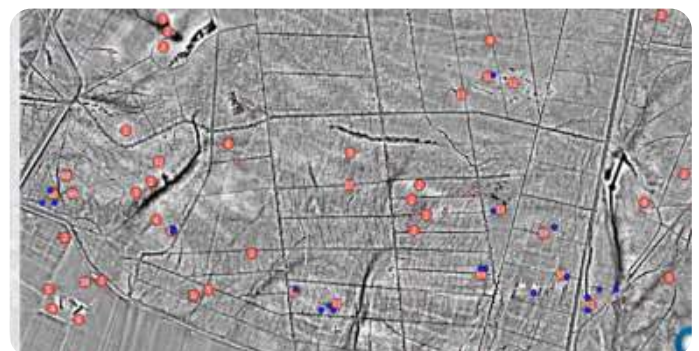

Afb. 1 Een grafheuvel in het Renkums Beekdal

Afb. 2 Impressie van prehistorische landbouw op raatakkerveldjes. Deze worden (eigenlijk onterecht) ook wel celtic fields genoemd.

voorlichting plaatsgevonden met presentatie van voorlopige resultaten. Deze zijn veelbelovend. Er lijken bijvoorbeeld veel meer grafheuvels aanwezig op de droge zandgronden (afb. 3). Niet gek als je bedenkt dat grafheuvels met deze techniek ook in dichte bospercelen zijn gezien en ook restanten van bijna afgevlakte heuvels die in het veld nauwelijks zijn te herkennen zijn meegeteld. Door coronabeperkingen heeft er nog geen controlerend veldwerk plaatsgevonden, maar deze herfst is het toch de bedoeling op verschillende plaatsen op de Veluwe en de Utrechtse heuvelrug steekproefgewijs veldwerk uit te voeren om daarmee te bepalen of de claims op het computerscherm al of niet terecht waren. Het project is zo succesvol dat andere provincies, bijvoorbeeld Drenthe ook al aan de telefoon hebben gehangen om in hun provincie zo'n

Afb. 3 Analyse van de AHN-kaart. In blauw bekende en geregistreerde grafheuvels. In rood nieuwe potentiële grafheuvels ontdekt in het CSP project.

CSP uit te voeren. Op de Zuidwest Veluwe zullen er ongetwijfeld grafheuvellocaties bijkomen en dat geldt zeker voor de toename van de oppervlakte aan oude raatakkers en ook voor het aantal gevonden houtskoolmeilers. Ook komt er meer inzicht in de samenhang tussen oude karrensporen en daarmee meer inzicht in oude infrastructuur. Over niet al te lange tijd weten we weer meer over de prehistorische bewoning van bijvoorbeeld onze eigen omgeving.

Enkele Citizen Science websites

zooniverse.org; www.hogeveluwe.nl; www.wur.nl.

Je brein in het groen

AUTEUR: MARY DE JONG

Herken je dat gevoel van ‘te veel te doen en te bedenken in te korte tijd’? Mijn brein begint dan te tetteren: ‘Tuut-tuuttuut, alarm, overload!’. Wat struinen in de achtertuin of groen opsnuiven in Mariëndaal helpt me dan. Even de boel resetten.

Voor veel mensen voelt dit zo. Maar intuïtief aanvoelen is nog geen bewijs. In *Green Mental Health* (2021) beschrijft Jolanda Maas (VU Amsterdam) hoe groen wetenschappelijk bewezen werkt voor onze geestelijke gezondheid.

Geestelijke gezondheid en stress

Geestelijke gezondheid is een toestand van welzijn waarin het individu zijn of haar eigen capaciteiten realiseert, de normale spanningen van het leven aankan, productief en vruchtbaar kan werken en in staat is om een bijdrage te leveren aan zijn of haar gemeenschap’ (WHO, 2019).

We voelen ons gestresst als we ons bedreigd voelen in dit evenwicht. Enige stress is gezond en nuttig. Maar te veel stress kan je overheersen. Deze chronische stress met een te hoog cortisolgehalte in je bloed leidt ertoe dat je geestelijke vermogens achteruit gaan en het lichaam ernstig slijtage ondervindt. Herstellen van stress is daarom onontbeerlijk.

Natuur tegen stress

In wetenschappelijke onderzoeken is het herstel van stress vergeleken tussen mensen in een natuurlijke dan wel stadse omgeving. Hieruit blijkt een positief resultaat voor mensen in de natuurlijke omgeving. Hun hartslagfrequenties en hun cortisolgehaltes in haar en speeksel zijn lager. Ook blijkt uit gevalideerde vragenlijsten dat zij zich psychisch beter voelen.

Vier mechanismen liggen aan dit positieve effect ten grondslag aldus Jolanda Maas e.a.:

1 Psychologisch effect

In een natuurlijke omgeving herstellen we sneller van stress en aandachtsvermoeidheid, veroorzaakt door het continue ‘geping’ van aandachtstrekkers op onze laptops en telefoons. We piekeren minder en voelen ons beter.

2 Gedragsmechanisme

Een natuurlijke omgeving verleidt ons tot buiten te bewegen. Een korte groene wandeling geeft een boost voor humeur en zelfvertrouwen. En we ontmoeten daar vaker onze buurtgenoten. Hoe mooier groen de buurt, ongeacht het inkomen van bewoners, hoe meer onderling contact. Beter slapen en gezonder eten is een ander effect. Als

laatste geeft een sterke band met natuur gevoelens van zingeving. ‘Ik doe er toe in de wereld’.

3 Biologisch mechanisme

Blootstelling aan natuurlijke macro- en microbionica (bacteriën, etherische stoffen) en fytonciden (stoffen die bomen en planten afscheiden), versterkt ons immuunsysteem. De zon op onze huid zorgt verder voor meer aanmaak van vitamine D (botten, spieren) en serotonine (betere stemming, emotie, zelfvertrouwen). Omdat in de winter de zon minder sterk en minder uren per dag schijnt, is het goed om juist dan veel naar buiten te gaan.

4 Mechanisme van omgevingshinder

In de natuur horen we minder hinderlijke omgevingsgeluiden dan tussen gebouwen en wegen. Het is er ook schoner en koeler. In een stad of dorp kunnen we dit effect deels nabootsen door groene beplanting. Voor minder geluidshinder werkt dit beperkt.

Zelf ‘resetten’

Ga naar buiten, óók in de ‘donkere’ maanden. Het advies is 2 uur per week, dus zo’n 20 minuten per dag. Dit betekent niet dat je dagelijks een natuurgebied in ‘moet’. Het draait om een sterke band met de natuur. Onkruid wieden of vogels kijken in je achtertuin werkt dus ook. Beter elke dag in je eigen groene omgeving dan eens per maand wandelen in een natuurgebied. Zelfs alleen kijken naar rustige natuur heeft al wat effect.

Op IVN.nl vind je allerlei factsheets over natuur en gezondheid: <https://www.ivn.nl/wat-wij-doen/natuur-en-gezondheid/onderzoek>.

Onderstaande foto: Karel Noy

Herfst

AUTEUR: HANS BALDER

Nevelslierten zweefden traag van boom tot boom en wikkelden zich gretig om vochtige stammen. De kille klamme grondlucht leunde zwaar op de wortels van de bomen. Struiken en bomen wachtten verstild op het onvermijdelijke. Een plotselinge huivering trok door het bos. Of eigenlijk waren het de blaadjes die huiverden, alsof zij aanvoelden dat er een verandering op komst was. Ze fluisterden elkaar moed in, terwijl hun hartjes sneller klopten en de laatste sappen koortsachtig door hun nerfjes werden gepompt. Als uit het niets klonk van boom tot boom een geruis waarin de onvermijdelijke boodschap leek opgesloten. Een boodschap die moest worden overgebracht aan al die triljoenen blaadjes, die beseften dat hét moment was aangebroken. Deze zware taak rustte op de vermoeid ogende bomen. Ze zetten hun wortels schrap, schraapten gewichtig hun kelen en staken van wal, ieder op zijn eigen manier. De berken op hun rustgevende, bijna serene manier die deed denken aan helder kabbelende beekjes tijdens lome zomerdagen. De beuken hielden hun vlammend betoog zoals hun voorouders dat al tijdens de hagepreken deden; de Amerikaanse eiken vooral patriottisch en grootsprakerig. Maar allemaal met dezelfde boodschap. "Blaadjes, over niet al te lange tijd moeten wij afscheid van elkaar nemen. Jullie hebben je plicht vervuld. Onze wortels hebben jullie beschermd tegen de felle zon, zodat wij konden groeien. Jullie hebben een schuilplaats geboden aan broedende vogels om zo nieuw leven te laten ontstaan. Jullie lommer heeft mens en dier verkwikt. Ontelbare insecten hebben jullie een thuis geboden. De natuur is jullie dankbaar. Nu beginnen jullie aan de voor-

laatste grote reis. Geniet als jullie straks zachtjes naar beneden dwarrelen om te gaan rusten aan onze voet."

De blaadjes luisterden met gemengde gevoelens, maar ook met groot respect naar eeuwen oude wijsheid en allemaal leken zij zich hun lot te schikken. Allemaal? Nee, de beukenblaadjes niet!

"Wij denken er niet aan," protesteerden zij fel ritselend, "wij willen gewoon oud worden aan onze vertrouwde boom."

"Ach blaadjes, nog even dan, maar het is slechts een kwestie van tijd", sprak de oudste beuk, "ik zou het jullie graag beloven, maar ik kan jullie niet eeuwig aan mijn stam houden. Ook ik heb recht op een eigen leven."

Boven dit alles verhieven zich de dennenbomen, zwaaiend met hun takken als afscheidsgroet. Wetend dat geen blaadje het seizoen kan keren. Wetend dat alle blaadjes uiteindelijk oud en dor ten onder gaan. Alleen de naïeve bladeren van de Amerikaanse eiken maakten zich vol trots gereed om het onbekende gebied te gaan verkennen.

"Yiehoe, het laikt mai so great!" riep er een vol vuur, en omdat alle blaadjes hem terstond aanstaarden werd hij rood tot in zijn steeltje.

"Yes, let's go," riep een fors uitgevallen blad strijdvaardig en trok onder het zingen van het volkslied verwoed aan zijn steeltje om maar als eerste op de aarde te kunnen landen. Hij was nog zo vitaal!

De andere blaadjes haalden hun schouders op. Groot-spraak, wisten ze, maar elk blad bereidt zich nu eenmaal op zijn eigen manier op de laatste reis voor.

Het Paradijs

AUTEUR: HANS BALDER

Samen met Ruud Schaafsma wandel ik door het Paradijs. Het bos, in alle rust, observeert Ruud en mij afwachtend. Mensen. Een specht verstoort met een brutaal tsjik-tsjik af en toe de stilte. Even maar, en dan is de rust, die geest louterende, bevrijdende rust weer terug.

Bij een kleine open plek stopt Ruud. “Kijk daar ligt een van de grafheuvels. We hebben bewust wat struiken en boompjes verwijderd om de grafheuvel waarneembaar te maken. Het biedt wandelaars de mogelijkheid daar even bij stil te staan, het verleden te proeven. Overigens, hier liggen veel grafheuvels, er is bijna geen gebied op de Veluwe waar er meer liggen dan hier. Je zou bijna zeggen dat het hier destijds de Randstad van de Veluwe was. Ga maar na: voldoende droge plekken om te wonen, veel helder water en wild onder handbereik. Een rijk en leefbaar gebied. Vandaar misschien wel de naam Paradijs, want voor hen was het oprecht een lusthof.”

We lopen weer door en dan wijst Ruud me op een spreng. “Die spreng hebben we niet zo lang geleden nog gegraven om het beekloopje weer zichtbaar te maken in het landschap.” Dat graven van zo'n spreng overlegt Ruud eerst met het waterschap en als iedereen het er mee eens is, steekt hij de spade in de grond. “Hoe weet je dat je op de juiste plek graaft? Gebruik je een wichelroede?” Hij grinnikt: “Nee, door goed de kaarten te bestuderen en ... nou ja ... Ik zie gewoon waar ik moet graven.” Ruud leest het landschap, kent het gebied door en door.

“Vind je het belangrijk om de beken en de sprengen te onderhouden?” “Ja. Weet je, sprengen en beken zijn cultuurhistorische monumenten die het verdienen met respect behandeld te worden. Bovendien, het laat mensen beleven hoe het was, waarom dit gebied de ideale plek was voor watermolens, want alle beken in het Paradijs kwamen bij de diverse watermolens uit. Dus het is én leerzaam én de mensen kunnen van al dit moois genieten.”

We lopen weer door. In de beek ligt een boomstam. “Hier kun je goed zien dat mensen de stam hebben neergelegd om de beek over te steken. Geen officieel pad, dus zoeken ze het avontuur. En daar”, Ruud wijst op een soort damwand (het ‘bolwerk’), “hier zagen we dat de oever hoe langer hoe meer afbrokkelde, ook weer doordat hier het pad verlaten werd om de beek over te kunnen steken. Kijk, daar zie je zelfs sporen van een fiets door de beek.” Hij schudt zijn hoofd. Ik snap dat, zeker als je kunt lezen dat het gebied aan de overkant van de beek heel kwetsbaar is. Er zijn genoeg borden die dat duidelijk maken. We steken via de bielzen bruggetjes de beek over en komen nu op het terrein van Landgoed Quadenoord. Via het klompenpad vervolgen we onze weg met rechts een schitterend uitzicht op het beekdal en links de Tipi's en Yurts op het kampeerterrein van het landgoed. Een groter contrast is nauwelijks denkbaar. Hoe lang dit klompenpad hier blijft lopen, is de vraag, want Quadenoord wil er het liefst vanaf. Al die wandelaars verstoren de rust van de gasten die heerlijk voor hun Tipi genieten van het uitzicht.

Ruud maakt me attent op een bewust vrijgemaakte plek naast het pad vlak voor een Tipi: “Hier stond een veldje met de zeer zeldzame Zevenster (Trientalis). Een tenger plantje met kruipende wortelstok en rechtopstaande bloeitakken.” Weg, helaas. Per ongeluk, maar toch ...

We zijn intussen terug op ons beginpunt. Nog even kijk ik om naar dit bijzondere stuk natuur. De oude imposante bomen, de meanderende beken, de flitsende vergezichten door het beekdal. Onbewust raak je de tijd waarin je leeft kwijt. Je staat er niet bij stil, maar dit is een van de grote magische momenten in de Nederlandse prehistorie. Vrijwel geen mens was er getuige van, twaalfduizend jaar geleden, en toch, vanuit menselijk oogpunt is dit voor ons gebied het meest dramatische moment in de laatste veertigduizend jaar: ontluikende loofbossen tussen ruige gletsjer-uitlopers. Een stukje Hof van Eden. Het Paradijs ligt ruwweg ingeklemd tussen het ambitieuze met hekken omheinde Recreatiepark De Dikkenberg en het al even ambitieuze landgoed Quadenoord. Het is, nog steeds, een prachtig stuk natuur van grote waarde. Laten we er met elkaar voor zorgen dat het in leven blijft.

Natuurlijk thuiswerken

AUTEUR: MARY DE JONG

Na 1,5 jaar zijn veel mensen het thuiswerken wel gewend. Een deel daarvan vindt het helemaal 'dikke prima'. De ander mist het spontane contact met collega's en thuis even achter zich kunnen laten. Wat zij waarschijnlijk niet missen zijn de witte muren, het uitzicht op andere kantoorgebouwen, de droge ogen en hoofdpijn van de 'verstilde' lucht. Want laten we eerlijk zijn, veel kantoren zijn niet echt inspirerend of gezond.

In het artikel 'Je brein in het groen' in deze Zuidwester lees je over de bewezen effecten van kwaliteitsgroen in je omgeving. Dus als je dan toch thuis werkt, maak er dan het beste van. Het gaat wat ver om je thuishkantoor om te toveren tot een oranjerie, maar met een paar eenvoudige stappen kom je al ver.

Planten

Eén grote plant in een hoek van de ruimte doet je creativiteit meer sprankelen, maakt de lucht vochtiger en frisser. Is je kantoor niet meer dan 2 bij 2 meter, zoals bij mij thuis, dan zijn een paar kleinere planten meer geschikt. Stekjes kweken gaat ook prima op de boekenplank. Via Google vind je handige lijstjes van planten die hun thuiswerk het beste doen. Maar kies vooral planten die jij leuk vindt. En omdat niemand blij wordt van halfdorre planten: Eens in de week wat water, op tijd beetje mest uit een flesje en jouw groene collega's functioneren prima.

Natuurlijk licht en frisse lucht

Kies zo mogelijk een ruimte in huis met veel natuurlijk licht. Zeker in het najaar is het belangrijk om buitenlicht te blijven ervaren. Zo raar om later van je huisgenoten te horen dat je allerlei weersverschijnselen hebt gemist. "Oh, regende het vandaag?" Zet regelmatig je raam open voor verse lucht, bijvoorbeeld tijdens je pauze. Dan krijgen jij én je werkruimte even lucht.

Groen uitzicht

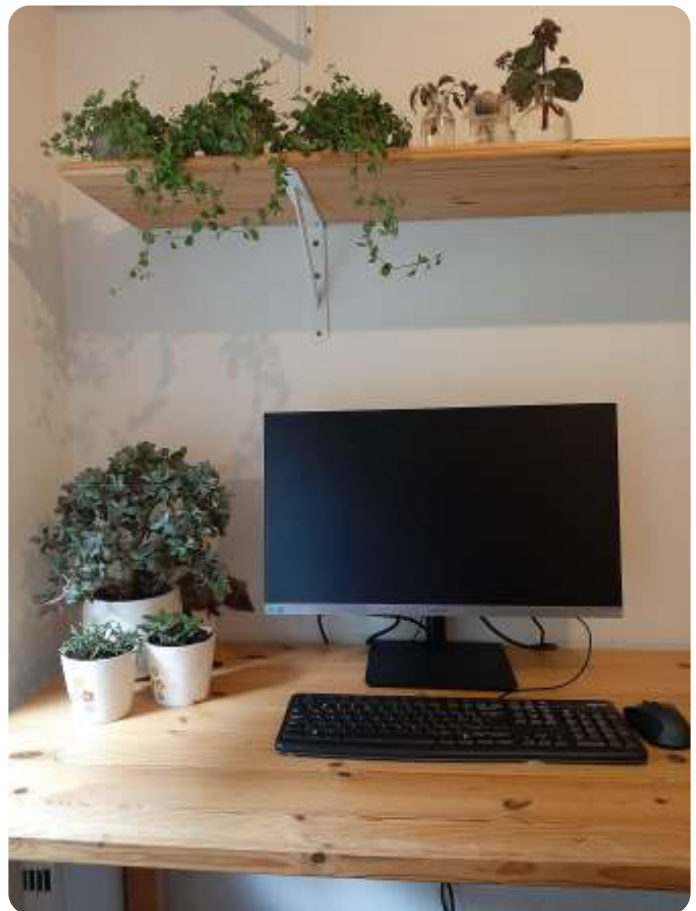
Uitzicht op de tuin, een groenperk of bomen in de straat laat je beter concentreren. Even uit het raam staren helpt dan stress voorkomen en ervan herstellen. En wat dacht je van uitzicht op een vogelvoederplaats?

Natuurafbeeldingen

Een mooie natuurfoto kun je gemakkelijk integreren in je werkruimte. Een behang alsof je in het bos loopt, een of een hele serie afbeeldingen aan de muur. Zelf word ik al blij van een landschap als achtergrondscreen op mijn beeldscherm en telefoon.

Ga tussendoor naar buiten

Kijk in je agenda welke acties je ook buiten kunt doen. Een stuk uittypen kan ook aan de tuintafel, een telefoon-

tje plegen kan vaak ook lopend door de tuin. Inspiratie nodig voor een project? Blocnootje mee en een stukje groen in de buurt in. En hoe heerlijk is het om in je pauze een half uurtje wat onkruid uit je tuin te plukken of wat takken weg te knippen.

Ga je straks weer terug naar je 'officiële' kantoor? Het is nu tijd om dingen te veranderen. Wacht niet tot je baas budget vrij maakt. Neem zelf een plant mee. Vrolijk je muren op met natuurbeelden. Inspireer je collega's. Begin gewoon.

Meer weten? Kijk de IVN-webinar Natuurlijk thuiswerken via <https://www.ivn.nl/groen-om-te-doen/nieuws/doe--tip-webinar-natuurlijk-thuiswerken>.

Code rood voor de Heelsumse beek

Op de website van onze IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom staat een artikel over o.a de Heelsumse beek met als kop Code rood voor de Heelsumse beek. Het is een samenvatting van een rapport dat de werkgroep 'stromende beken' heeft opgesteld na 1 jaar meten van de grondwaterstand in gebied van Natuurmonumenten Wolfheze. Het volledige rapport is verkrijgbaar bij Wiebe Selders (wiebe.selders@hetnet.nl).

Lekker luisteren

AUTEUR: ALBERT BOS

Velen van ons zijn opgegroeid met het radioprogramma 'Weer of geen weer' door Bert Garthoff, het radioprogramma op de vroege zondagmorgen over natuur, milieu en historie van Nederland. Dit programma was zeer populair. Er ontstonden soms files in de natuur als aan een gebied aandacht besteed was. Over recreatiespreiding gesproken ...

Podcast

De radio was wel gebonden aan een vast tijdstip. De techniek ontwikkelde zich en tegenwoordig kennen we naast de radio- en tv-programma's de podcast.

Volgens wikipedia is een podcast een audio-uitzending waarbij het geluidsbestand op aanvraag wordt aangeboden door middel van webfeeds. (...) De term podcast is dan ook een samentrekking van iPod en broadcast (Engels voor 'uitzenden').

Leuke voorbeelden van podcasts

- * IVN Op Padcast: www.ivn.nl/beleef-de-natuur-met--de-podcasts-van-ivn
- * IVN Podcasts: <https://natacademieonline.ivn.nl/resources/ivn-podcasts> (je kan inloggen met je IVN-account)
- * Podcast Natuurmonumenten: <https://shows.acast.com/puurnatuur>
- * Natuur/Dieren podcast | De beste Nederlandstalige Natuur/Dieren podcasts www.radiovianet.nl/podcasts/-categorie/natuur-dieren
- * www.wandel.nl/wandelnieuws/nieuwe-podcast-neemt-je-eeen-uurtje-mee-de-natuur-in.htm
- * Vroege Vogels en andere dieren | Podcast www.bnnvara.nl/vroegevogels/podcast
- * Club Groeneveld: www.clubgroeneveld.nl/bibliotheek/item10
- * Podcast 'Terug naar de natuur' met Matthijs Schouten: www.youtube.com/watch?v=8NmeEPGPHrk
- * Podcast 'Terug naar de natuur' met Eric Brinckmann: www.youtube.com/watch?v=UPUGX-6XoUs
- * www.nporadio1.nl/fragmenten/nieuwsweekend/e21488bf-85f8-4b4,9b24c-198990957190/2021-07-10-friluftsliv-het-betere-noorse-buitenleven-nu-ook-in-nederland

Geef jouw podcast-tip door aan ivn.zwv@gmail.com.

Het radioprogramma 'Weer of geen weer' is opgevolgd door het radio- en tv-programma 'Vroege vogels': elke zondag van 7 tot 10 uur op NPO radio 1 en elke vrijdag vanaf 19.50 uur op NPO 2.

Landschapsknokker

AUTEUR: ALBERT BOS

Albert Smit uit Oosterbeek is uitgeroepen tot Landschapsknokker 2021. Hij is coördinator van werkgroep Landschapsonderhoud van IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom.

De Landschapsknokker is een vrijwilliger die zich al langere tijd bijzonder inzet voor het landschap en het verdient om in het zonnetje gezet te worden. Albert ontving de Landschapsknokker uit handen van directeur-bestuurder Arjan Vriend van Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG). De prijs bestaat uit een bronzen beeldje en een geldbedrag van €500 te besteden aan het landschap.

Uit het juryrapport

Albert organiseert werkdagen om wilgen te knotten, heiderreintjes op te schonen en de uiterwaarden van zwerfafval te ontdoen. Tijdens de werkdagen betreft hij de vrijwilligers op een rustige en laagdrempelige manier bij het landschapswerk. Hij heeft hart voor het landschap en pakt het coördinatorschap van de werkgroep serieus en inspirerend aan. Mede dankzij Albert en de vele vrijwilligers waar hij mee optrekt, ligt het landschap in de gemeente Renkum er prachtig bij.

Waardering

Wethouder Joa Maouche van gemeente Renkum sprak Albert toe en benadrukte het belang van vrijwilligers voor het landschap in de gemeente. Van de vrijwilligers van de werkgroep ontving Albert een boek en de afdeling overhandigde een herinneringsfotoboek met beelden van het werk van de werkgroep. Wanneer de afdeling op markten aanwezig is, zal een extra kopie te zien zijn.

Veel leden van de werkgroep woonden de bijeenkomst bij. Ook eerdere winnaars van de landschapsknokker, Jone Nuis 1998 en Ruud Schaafsma 2013, waren aanwezig.

Recreatiezonerings Veluwe

AUTEUR: HENNY TAX

Vanuit de provincie Gelderland wordt in 2021 hard getrokken aan een project Recreatiezonerings Veluwe. Vooropgesteld dat men ongetwijfeld uitgaat van goede bedoeelingen, is het resultaat met stijging van natuurwaarden onzeker.

Eerst een beschrijving van het waarom. De Veluwe als recreatiegebied is in trek. De beperkingen van corona bevorderden recreëren in de Nederlandse natuur. Wij kunnen daar als IVN'ers op zich tevreden mee zijn. Genieten van de natuur betekent vaak ook op zoek naar kennis over de natuur en instemmen met maatregelen ter bescherming van de natuur. Maar de keerzijde is de druk op de natuur. De planten en dieren worden verstoord door al die aanwezigen met hun voetafdrukken, afval, geluiden, geuren en beschadigingen. Het bekende voorbeeld is de onhoudbare drukte op de Postbank. Genieten van een bloeiende heide met mooie vergezichten is fijn, maar je kunt nauwelijks nog om je heen kijken door de andere bezoekers die proberen hun weg te vinden, parkeren of luidruchtig consumeren.

Zones

Bij de recreatiezonerings beoogt men natuurgebieden in te delen in zones met ruimte voor veel recreatie – want weinig kwetsbare natuur – tot nauwelijks toegankelijke zones met kwetsbare natuur (zie afbeelding).

- Zone A Intensief recreatief gebruik
- Zone B Matig intensief recreatief medegebruik
- Zone C Rustig gebied met extensief recreatief medegebruik (verstoringgevoelige soorten)
- Zone C* Rustig gebied met extensief recreatief medegebruik (zeer verstoringgevoelige soorten)
- Zone D Geen recreatief gebruik in het broedseizoen
- Zone D* Geen Recreatief gebruik jaarrond (defensieterrijnen, wildrustgebieden, enkele particuliere eigendommen)
- Zonerings (nog) onbekend

Internet onder de trefwoorden Gelderland en recreatiezonerings informeert over de plannen. Er is een kaart om te zien hoe natuurgebieden bij jou in de omgeving zijn ingedeeld. In de plannen is er ten opzichte van nu een geringe stijging van het oppervlak dat als minder toegankelijk, want kwetsbaar, is aangewezen

Het is de bedoeling in het najaar van 2021 de zoneringsplannen breed met betrokkenen te bespreken en in het voorjaar van 2022 hierover te besluiten.

Maatregelen

Om in een kwetsbaar gebied minder mensen te krijgen moet men maatregelen nemen. Bijvoorbeeld in het

stroomgebied van het Heelsums beekdal bij de Wolfhezerheide komen veel amfibieën en reptielen voor door de aanwezigheid van het water en heide met zonnige hellingen. Om die habitat van deze dieren te beschermen wil men het aantal paden door de Wolfhezerheide beperken. En tegelijkertijd wil men maatregelen nemen om de wandelaars te verleiden meer gebruik te maken van de paden in de Cardanusbossen aan de andere kant van de Utrechtseweg.

Waarom toch een kritische blik bij de plannen over de zonerings? De belangen van uiteenlopende groepen op de Veluwe zijn erg groot en vaak verschillend. Middelen om eenmaal afgesproken maatregelen te handhaven zijn beperkt.

Voorbeelden: In de praktijk zien mensen nabijgelegen natuurgebied als terrein waar zij hun eigen regels kunnen toepassen. De volgende uitspraken van bezoekers die je aanspreekt op hun ongewenst gedrag, zullen bekend voorkomen: “Ik ga hier altijd al met mijn paard doorheen, waarom kan dat nu ineens niet meer?” “Hier kan ik mijn hond goed uitlaten, hij doet niets hoor.”, “Waar bemoeit u zich mee. Op internet stond dat dit een mooie route is om te mountainbiken.” Zones zijn op een kaart goed aan te duiden, maar in het veld zijn de grenzen vaag. Mensen lezen de bordjes bij de toegangswegen niet en zeker niet als de verboden hen niet uitkomen. De noodzaak ervan ontgaat veel mensen.

Bij de gesprekken van de organisatie met inwoners in het noorden van de Veluwe zie je dat inwoners graag hun eigen toegankelijkheid van de terreinen willen behouden en voor anderen van elders graag de toegang willen bemoeilijken. Bijvoorbeeld door het hanteren van toegangspassen die gratis zijn voor inwoners en geld kosten voor passanten.

Ook de recreatieondernemers spelen een grote rol in die gesprekken. Zij willen de unieke ruimte en rust van de Veluwe graag gebruiken om nog meer gasten naar hun huizenparken en horecagelegenheden te lokken. Dat vraagt om meer en grotere parkeergelegenheden en meer en bredere wegen door de Veluwe. En die krijg je niet meer weg.

Of de natuur hier voldoende verdedigers aan tafel krijgt en er daadwerkelijk beter van wordt, waag ik te betwijfelen, omdat de gedachte natuur is een mooi bruikbaar object voor de mens, voorop staat. Ik zal de ontwikkelingen rondom de recreatiezonerings met meer dan gewone belangstelling blijven volgen.

Activiteitenprogramma

SEPTEMBER

4 september 2021: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

11 september 2021: werkochtend werkgroep Landschaps- onderhoud. Wilgen knotten in het Heelsums beekdal nabij de manege. Met opnamen van TV Gelderland naar aanleiding van de uitreiking 'Landschapsknokker 2021'. Verzamelen: Koninginnelaan bij stal Klein Vosdal te Heelsum.

18 september 2021: werkochtend werkgroep Landschaps- onderhoud. World Clean Up Day: uiterwaardenschoon- maak en opruimen Utrechtseweg met enkele leden van de werkgroep en zwerfafvalruimers uit de hele gemeente Renkum.

18 september 2021: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

25 september 2021: werkochtend werkgroep Landschaps- onderhoud. Wilgen knotten achter (voormalige) papierfabriek Schut. Verzamelen: Utrechtseweg / viaduct A50 t.p. v. papierfabriek Schut.

OKTOBER

2 oktober 2021: vogelwerkgroep. Zeeuwse delta. Excursie. Nadere informatie volgt.

2 oktober 2021: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

9 oktober 2021: werkochtend werkgroep Landschapson- derhoud. Bijhouden grote heide en bosperceel op de Bilderberg in Oosterbeek. Verzamelen: Bilderberglaan te Oosterbeek.

16 oktober 2021: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

23 oktober 2021: werkochtend werkgroep Landschapson- derhoud. Wilgen knotten in het Heelsums beekdal bij het 'kerkje op de heuvel'. Verzamelen: hoek Koninginnelaan / Kerklaan bij de speelplaats te Heelsum.

30 oktober 2021: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

NOVEMBER

6 november 2021: werkochtend werkgroep Landschaps- onderhoud. Landelijke natuurwerkdag: wilgen knotten in de Rosandepolder. Verzamelen: Benedendorpsweg tegen- over garage Klaassen te Oosterbeek.

6 november 2021: vogelwerkgroep. Binnenveld. Excursie. Nadere informatie volgt.

13 november 2021: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

20 november 2021: werkochtend werkgroep Landschaps- onderhoud. Knotten in de Jufferswaard te Heelsum. Ver- zamelen: toegang 'de Noordberg' bij tunnel Fonteinallee / Rijksweg N225.

27 november 2021: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

DECEMBER

4 december 2021: werkochtend werkgroep Landschaps- onderhoud. Knotten in de Rosandepolder. Verzamelen:

Benedendorpsweg tegenover garage Klaassen te Ooster- beek.

11 december 2021: vogelwerkgroep. Rijnstrangen. Excursie. Nadere informatie volgt.

11 december 2021: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

18 december 2021: werkochtend werkgroep Landschaps- onderhoud. Knotten langs de Leigraaf bij het Kerkpad en de Veerweg. Verzamelen: bij Veerweg 5 te Oosterbeek.

31 december 2021: werkochtend werkgroep Landschaps- onderhoud. Onderhoud 'Vlinder-V' Zuidwest langs de spoorbaan Utrecht – Arnhem, met vieren van oudejaars- dag met oliebollen. Verzamelen: hoek Parallelweg/Tele- foonweg te Wolfheze.

JANUARI

8 januari 2022: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

15 januari 2022: werkochtend werkgroep Landschapson- derhoud. Wilgen knotten in het Heelsums beekdal bij het 'kerkje op de heuvel'. Verzamelen: hoek Koninginnelaan / Kerklaan bij de speelplaats te Heelsum.

22 januari 2022: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

29 januari 2022: werkochtend werkgroep Landschapson- derhoud. Knotten in de Rosandepolder. Verzamelen: Be- nedendorpsweg tegenover garage Klaassen te Oosterbeek.

29 januari 2022: vogelwerkgroep. Duno/Kasteel Doorwer- th/ Avolare. Excursie. Nadere informatie volgt.

Informatie

Vogelwerkgroep: Els Roode, tel. 0317 – 31 82 12, els.frank@planet.nl.

Werkgroep Beken en sprengen: Ruud Schaafsma, tel. 0317 – 31 51 17, ruud.schaafsma@gmail.com of Gerrit Brouwer, tel. 0317 – 35 15 45, gerrit.brouwer@gmail.com. Werkgroep Landschapsonderhoud: Albert Smit, 06 – 53 65 89 50, smit.albert52@gmail.com of Thijs van der Vel- den, 06 – 23 11 80 23, mjmvandervelden@kpnplanet.nl.

Informatieavond natuurgidsenopleiding

De IVN-afdelingen Ede, Zuidwest Veluwezoom en Veen- endaal-Rhenen, en de KNNV-afdeling Wageningen orga- niseren op **dinsdagavond 26 oktober** in Veenendaal een informatieavond over de nieuwe natuurgidsenoplei- ding. De opleiding, die ongeveer anderhalf jaar duurt, start begin 2022,

Er zijn nog enkele plaatsen beschikbaar. De informatie- avond vindt plaats in de Groenhof (Karel Fabritiusstraat 3, 3904 TG Veenendaal) en begint om 19.30 uur. Aanmel- den vooraf is noodzakelijk: mstavleu@gmail.com.

Beleef de natuur

